

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ-МАГІСТРАНТІВ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Статтю присвячено вирішенню проблеми проведення педагогічної практики студентів-магістрантів, розкривається її зміст, мета; уточнюються основні завдання та принципи проведення педагогічної практики магістрантів; визначаються її основні етапи та описується кожний з них. Пропонується використовувати Методичний професійний портфель учителя іноземної мови під час проходження педагогічної практики магістрантів.

В умовах соціально-економічного та культурного розвитку суспільства значно зросли вимоги сучасних роботодавців до професійної компетентності фахівців різних спеціальностей, у тому числі і підготовки та вдосконалення психолого-педагогічної й методичної майстерності викладачів вищої школи. Тому роль і місце педагогічної практики студентів-магістрантів як майбутніх викладачів іноземної мови (ІМ) важко переоцінити, оскільки вона поєднує теоретичну підготовку магістрантів з їх практичною діяльністю у вищій школі для вдосконалення вмінь планувати, організовувати, проводити та аналізувати навчально-виховну діяльність з ІМ.

Зважаючи на все зазначене, **метою** цієї статті є розкриття змісту, мети, завдань та принципів проведення педагогічної практики магістрантів.

Педагогічна практика – складова частина навчально-виховного процесу студентів-магістрантів, яка сприяє формуванню їх творчого ставлення до майбутньої педагогічної діяльності, визначає ступінь його професійної здатності і рівень педагогічної спрямованості, зазначених у Загальноєвропейських Рекомендаціях Ради Європи [1], та забезпечує вдосконалення основ професійної майстерності як найважливішої якості особистості майбутнього вчителя іноземних мов [2]. Ряд методистів (Б.Н. Боденко, С.С. Вітвицька, Н.Д. Гальскова, В.С. Демчук, М.І. Соловей, В.В. Кудіна та інші) визначають **мету** педагогічної практики як:

- оволодіння магістрантами сучасними методами, формами та засобами навчання іноземної мови;
- формування у магістрантів необхідних професійно-педагогічних навичок та умінь для вирішення практичних завдань в умовах реального навчально-виховного процесу у вищій школі;
- виховання у магістрантів потреби постійного вдосконалення педагогічної майстерності;
- розвиток у магістрантів творчої ініціативи та конкретних дослідницьких умінь у професійній діяльності викладача вищої школи [3].

Основні завдання педагогічної практики магістрантів полягають у наступному:

- формуванні та розвитку професійно-педагогічних навичок та вмінь викладача ІМ вищої школи;
- формуванні навичок та умінь проведення науково-дослідницької роботи з психолого-педагогічних та методичних проблем;
- ознайомленні із сучасним станом навчально-виховної роботи у вищій школі та залучення студентів-магістрантів до активної діяльності як викладачів та кураторів в академічних групах;
- розвитку практичних умінь здійснювати виховну роботу серед студентів та оволодіння ними комунікативними вміннями, необхідними для спілкування зі студентами та викладачами;
- виробленні у майбутніх викладачів навичок самостійності у підготовці та проведенні різних форм навчально-виховної роботи зі студентами та особистої відповідальності за якість та ефективність цієї роботи;
- виробленні творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності викладачів вищої школи;
- закріпленні, поглибленні і збагаченні теоретичних знань студентів з ІМ, застосуванні отриманих знань при розв'язанні конкретних педагогічних завдань;
- розвитку у майбутніх викладачів педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, розширення педагогічного кругозору та формування творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності [2; 3].

Як зазначалося, педагогічна практика магістрантів включає широкий спектр науково-аналітичної, педагогічної та методичної діяльності і **передбачає**:

- ознайомлення магістрантів з особливостями організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі (ВНЗ) (ознайомлення з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, навчальним планом, розкладом занять тощо);

- ознайомлення з кредитно-модульною організацією практичного курсу з ІМ та теоретичних курсів у мовних ВНЗ ;
- ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (типові та робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації);
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та магістрантів-практикантів; планування власної викладацької діяльності, підготовку до занять та проведення практичних занять з першої та другої іноземних мов за розкладом у закріпленій академічній групі;
- виконання магістрантами обов'язків куратора студентської академічної групи;
- проведення науково-дослідницької роботи;
- участь магістрантів у засіданнях кафедр, методичних секцій, у роботі семінарів викладачів тощо.

Програма педагогічної практики з ІМ передбачає її організацію на основі таких **принципів** як:

- зв'язок практики з життям, відповідність її змісту, форм і методів проведення програмним вимогам;
- комплексний характер практики на всіх її етапах, який передбачає єдність навчальної і виховної роботи магістрантів засобами ІМ;
- органічний взаємозв'язок практики з вивченням теоретичних курсів і позанавчальною діяльністю студентів;
- диференційований зміст практики з урахуванням специфіки кваліфікації та індивідуальних особливостей студентів.

До **змісту** практичної діяльності магістранта-практиканта входить робота магістранта у якості *викладача та куратора академічної групи*. Робота *викладача* ІМ, у свою чергу, включає навчально-виховну роботу та дослідницьку роботу. До змісту практичної діяльності магістранта-практиканта як *куратора академічної групи* входить: виховна робота, вивчення особистості студентів і колективу академічної групи та дослідницька робота студентів.

Крім того, планування та проведення педагогічної практики магістрів як будь-який складний процес має певну поетапність проведення. Навчально-виховна робота магістрантів-практикантів здійснюється **в три етапи**.

На початковому етапі, що триває 2-3 дні, кожний магістрант-практикант:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- знайомиться з академічною групою, вивчає навчальні плани, навчальні програми (типові і робочі), розклад занять, інші робочі документи;
- вивчає план виховної роботи куратора, визначає тематику та форму проведення виховного заходу;
- складає індивідуальний план роботи, подає його на затвердження керівникам педпрактики;
- відвідує практичні заняття з ІМ, що проводять викладачі кафедр, бере участь у їх аналізі.

Наприкінці початкового етапу керівники практики разом з магістрантами-практикантами складають розклад занять, що проводитимуть маістранти; взаємовідвідувань маістрантами занять, із зазначенням прізвищ основних рецензентів цих занять; виховних заходів, що проводяться практикантами.

З метою уніфікувати сертифікацію рівнів володіння іноземними мовами, підвищити мотивацію студентів до навчання, стимулювати самоосвіту та самооцінку у процесі оволодіння іноземними мовами Рада Європи рекомендує використовувати **Європейський Мовний Портфель (ЄМП)**, створений на основі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Інформація про існування професійно-орієнтованих мовних портфелів та позитивні результати їх пілотування спонукала нас до розробки *професійно-орієнтованого методичного портфеля для студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ)* з метою його використання при проходженні студентами педагогічної практики в навчальних закладах різних рівнів акредитації.

Метою **Методичного Мовного Портфеля** (далі **ММП**) є організація та реалізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студента при викладанні іноземних мов, спрямована на оволодіння професійними знаннями, навичками та вміннями обраної спеціальності, самооцінки отриманих результатів та самовдосконалення. **ММП** – це пакет документів, розроблений для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації педагогічного профілю з метою контролю та самоконтролю розвитку їх методичної компетенції під час проходження ними педагогічної практики в навчальних закладах.

Ми вважаємо за доцільне використання ММП під час проходження студентами-магістрантами педагогічної практики, оскільки за його допомогою студенти (власники Портфеля) збирають, систематизують свої досягнення та надбання за час проходження педагогічної практики, самостійно оцінюють та прослідковують власний рівень методичної компетенції. ММП орієнтований, у першу чергу, на студентів мовних факультетів ВНЗ III-IV рівнів акредитації педагогічного профілю, його

можливо застосовувати для навчання студентів педагогічного профілю для вдосконалення власних професійних умінь.

За своєю **структурою** ММП складається з трьох розділів: **Методичний Паспорт, Методична Біографія та Методичне Досьє**.

Методичний Паспорт користувача являє собою перелік офіційної інформації про власника Портфеля, рівень володіння ним / нею навичками й уміннями викладання іноземної мови на момент початку педагогічної практики. Цей розділ також містить таблиці самооцінки професійно-орієнтованих мовленнєвих умінь може містити отримані власником свідоцтва чи сертифікати про попередній педагогічний досвід, а також необхідна інформація про проходження педагогічної практики, яка організує та систематизує його роботу в школі.

Інформація, що міститься в даному розділі, допомагає шкільному вчителю іноземної мови та керівнику педагогічної практики знайомитися зі студентом, колом його інтересів та захоплень, рівнем знань і методичних професійно-орієнтованих умінь, визначити його сподівання та побажання щодо педагогічної практики що, на наш погляд, уможливить кращу співпрацю та координування роботи викладача та студента.

Підрозділами даного розділу є:

- особовий лист власника портфеля;
- особова анкета власника;
- таблиця самооцінки професійно-орієнтованих умінь зі шкалою оцінювання;
- розклад уроків та дзвінків школи проходження педагогічної практики;
- перелік звітної документації для заліку з педагогічної практики.

Розділ **Методична Біографія** активізує власника Портфеля організовувати методичну навчально-пізнавальну діяльність, оцінювати її результати і рефлексувати над процесом планування, реалізації та оцінки його прогресу у викладанні іноземної мови впродовж усього періоду педагогічної практики та після її закінчення.

Крім того, у даному розділі студент має змогу самостійно оцінити не лише прогрес своїх знань і вмінь у методиці викладання іноземних мов, а й проаналізувати співпрацю з учителем-методистом іноземної мови місця проходження педагогічної практики та прозвітувати про досягнення чи невдачі, почуття та побажання після її закінчення.

Контрольні таблиці самооцінки основних методичних умінь учителя іноземної мови основної школи є основним підрозділом Методичної Біографії. У них подається перелік основних методичних умінь, розбитих на відповідні групи. Це створює можливість самооцінки своїх здібностей, знань і рівня володіння вміннями з методики викладання іноземних мов. Власнику Портфеля пропонується оцінити рівень своїх умінь методичної компетенції на початку та наприкінці проходження педагогічної практики за відповідною шкалою оцінки, що надає можливість планування цілей подальшого вдосконалення та рефлексії над результатами їх виконання.

Розділ **"Методичне Досьє"** дозволяє власникові Портфеля повністю проявити свій творчий потенціал, оскільки студент отримує право самостійно вирішувати, якими саме матеріалами найкраще проілюструвати досягнутий рівень компетенції з методики викладання іноземних мов, як їх найдоцільніше розташувати та оформити, як часто поповнювати. У Методичному Досьє можуть бути розміщені ті офіційні документи, які згадуються в Паспорті, та будь-які матеріали, що, на думку власника Портфеля, доводять його знання, навички та вміння методики викладання іноземних мов у різноманітних ситуаціях. Таким чином, на нашу думку, використання ММП стане ефективним засобом навчання та розвитку самостійної роботи при проходженні студентами-магістрантами педагогічної практики.

На основному етапі педагогічної практики студент-магістрант проводить усі практичні заняття з ІМ (не менше 8 годин на тиждень) за розкладом академічної групи. Практикант допускається до проведення заняття тільки за наявності розгорнутого плану-конспекту заняття, затвердженого викладачем ІМ чи керівником педпрактики; розробляє та виготовляє необхідні для проведення заняття допоміжні засоби навчання; відвідує та бере участь в аналізі не менше 4 практичних занять на тиждень, які проводять викладачі кафедри та магістранти-практиканти; готує і проводить один позааудиторний захід ІМ та один виховний захід рідною мовою; відвідує та аналізує не менше трьох виховних заходів, що проводять магістранти-практиканти як під час практики з першої мови, так і протягом практики з другої іноземної мови; виконує експериментальне психолого-педагогічне дослідження з обраної теми; готує доповіді і виступає з ними на методичних семінарах, а також заповнює свій ММП.

На заключному етапі педагогічної практики студент готує звітні матеріали та здає звітну документацію керівникам педагогічної практики для перевірки та оцінювання; бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики: засіданнях кафедр, "круглого столу" або науково-практичній конференції [3].

Таким чином, лише з урахуванням зазначених завдань, принципів та поетапності організації та проведення педагогічної практики студентів-магістрантів з використанням ММП з метою контролю та самоконтролю розвитку їх методичної компетенції під час проходження ними педагогічної практики в навчальних закладах, буде забезпечене повноцінне формування професійної компетентності майбутніх викладачів ІМ вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Наук. редактор укр. видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Професійна підготовка майбутнього вчителя іноземних мов у ВНЗ. Педагогічна практика. Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2007. – 96 с.
3. Організація педагогічної та науково-асистентської практики (освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр") / Укл.: Соловей М.І., Спіцин С.С., Бориско Н.Ф., Скляренко Н.К., Кудіна В.В., Бражник Н.О., Демчук В.С. – К.: Ленвіт, 2007. – 112 с.

Матеріал надійшов до редакції 13.01. 2008 р.

Петранговская Н.Р. Педагогическая практика студентов-магистрантов как одна из составляющих учебно-воспитательной деятельности в высшей школе.

Статья посвящена решению проблемы проведения педагогической практики студентов-магистрантов. В работе раскрывается ее суть, цели, уточняются задачи и принципы проведения педагогической практики магистрантов, определяются основные этапы ее проведения и описывается каждый из них. Предлагается использование Методического профессионального портфеля при прохождении педагогической практики магистрантов, раскрываются его цели, содержание и составляющие.

Petrangovska N.R. Pedagogical Practice as one of the Components of the Educational Activities at Higher Educational Establishments.

The article deals with the problem of organization and conduction of the pedagogical practice to master-degree students. The research provides the description of the aims, tasks and principles of the conduction of the pedagogical practice. The author proposes to use Methodological Professional Portfolio during the pedagogical practice to master-degree students, describes its aims, tasks and components.